

1/ Ormar.

486

486

A. N.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St. O.

Anna N. N.

S. A. Olof.

Ormen är giftig, därför att han suger giftet ur jorden. Jorden suger till sig alla gifter och funnes inte ormen, skulle jorden bli så giftig, så att ingenting kunde växa.

Att jorden suger till sig gift är klart, för vi hade en ko och han blev stucken i ljuvret av en orm. Men vi hade jord om ljuvret och den rög ut giftet, så att koen blev bra.

Ormen har ben, men dem har han indragna i kroppen, alltså som gud förbannade honom och sade att han skulle kräla på buken.

Men, när jag var liten, såg jag en gång, hur några pojkar hade fångat en orm. Och när de gick med spö, så stack den ut benen, för så ont gjorde det. Så att jag har nästan sett att ormen har ben.

St. Olof 1922/23
A. Nilsson.
1928. av Birger Carlsson
Jullek 1868. av Anna Nilsson
486
St. Olof St. Olof.

Man tog lompkrubben (foten till tranlamporn)
och rätade den på golvet. Så fick en av sällska-
ret gå fram, ställa sig på ett ben och böja sig
ned efter krubben. Sedan huggade han runt
fortfarande på ett ben och sjung

Här dansar jag kring balla

Här klappas jag min balla

Här mäter jag min balla

Här bygger jag min balla o. s. v.

När man inte ockade hugga i kring längre
stutade man ned

Här sätter jag min balla.

Närvid man satte ned lompkrubben innan
man ställde sig på bägge benen. Den som
kunde valla ut flest vaser var duktigast.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

486

3) Jullek.

Anna Nilsson.

St. Olaf.

De två, som skulle deltaga i lekens, satte
sig med förbundna ögon mitt för varandra
på galvet. I handen hade de en hand-
duk och lekens gick ut på att försöka stå
fäst den andra med handduken.
Leken kallades "blinnekrocken".

4/ Ångerteken.

Anna Nilsson

St. Olaf.

En av deltagarna satte sig på en stol och
en honom skulle de andra ångra (undla?)
En annan gick i bring bland de ärliga, vil-
ka viskande underlätta honom en val de
ångrade. När så alla hade ångrat, gick den,
som hade upptagit ången fram till den som
satt på stolen, sägande: "Samma (sombiga)
ångra så, andra ångra så, men en ånger går över
alla." Så berättas han utan att nämna några
namn, vad var och en ångrar om honom som
sitter på stolen. Slutligen säger den på stolen
vilken ånger han tycker är värst och så får
den som ångrat värst intaga stolen, varefter det
ångras om honom o. s. v.

Anna N.

St. Olaf.

När en pant efter en pantlek skulle lösas in, kunde pantinnehavaren lämna att "gå ut och se efter om morgentjällen var uppe." Han gick då ut, ~~ig~~ men fick vid inkomsten kallt vatten sprutat över sig av de andra, som tagit vattnet i munnen medan han var ute.

6/ Sitta Låre. (jullek.)

A. N.

St. O.

Leiken är samma som "gömma ringen". Se
Mar Eissa Fjerdingsmans berättelse härom.

7/ Julmaten.

A. N.

St. O.

Det förekom ofta att griskuvudet —
halvt eller helt — som sattes fram på jul-
bordet förgylldes på trynet.

LUNDS UNIVERSITETS

FOLKMINNESARKIV

Gulleskar (for paykar.)

A. N.

486

P. O.

8/ Man skulle sitta på "betsmanskladden"
(den kulförmade tyngslan på betsmannet.) och söka
träda tiål på en nyriål.

9/ Man skulle stående och med händerna
på ryggen böja sig ned och med munnen taga
upp en slant som stukit ned på kant i
en golvspringa.

10/

Man skulle söka ~~sätta~~ att bakom ryggen
draga ett värd ur baljen och sätta i det igen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Nätlekas (vid jul.)

486

A. N.

S. O.

11/

Man gömmer en nät under en finger i sin
knutna hand och säger:

"Min so lackas i skogen"

Den andre svarar:

"Min so lackas etter (efter)"

Den förste:

"Hocket Trä" bygger hen under?"

Den andre pekar då på det finger av den
frågandes hand, som man antas att den gömda
näten ligger under. Gissar man rätt får han
näten, gissar man fel får han bägge det en
nät.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

486

Nättek. (jullek.)

A. N.

St. O.

12/

"Jag tar några nätter i handen och säger:
'Här är nätter inne.'

Då säger den andre:

'De vill jag rinna'.

'På vad sätt' frågar jag.

Då svarar han:

'Jo, så sant som du har 'den eller den' kär,
är där nollan (eller jämt.)'

'Gissar han rätt får han nätterna, gissar han
fel får han betala lika många som där var
i handen.'

13/ Grätrim.
A. N.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

486

S. O.

Anna Nilsson hade härt Nils Olsson
på Rönnebröd göra grätrim till julgräten.

Han hade sagt:

"Nu äter jag grät med de mina,
se'n skall jag skjutta hem för Karolina."

Olssens gifta dotter Karolina var på besök.

Skine, Albo b:d, S:t Olof, 1927

486

14/ Legend.

A. N.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Pl. O.

En gång var präbarnen trätt och satte sig på en bänk. Då kom där en skomakare och köpte bort honom. Men så'n fick den skomakaren aldrig någon ro. utan han får vandra till samens dag.

15/ Legend

A. N.

Pl. O.

En gång när präbarnen var ute och gick, frågades han så att han skakade. Då ställde han sig att vika mot en aspa. Men redan dess darra alltid aspelöven.

16/ Legend.

486

A. N.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

8/ O.

En kvinna hade bara en riktig fot. Den andra var som en gäsfot. En dag skulle hon gå över en å. Men när hon kom till spången, förstod hon att det var ett heligt trä och därför ville hon inte trampa på det utan gick över på i vattnet bredvid spången. När hon var kom upp på andra sidan var hennes sjuka fot helbräddad. Men den spången blev sedan Kristi kors.

17/ Solen dansar.

Acc. 486

Anna Nilsson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St. Oluf

På skadegs morgon visade man min, mig
och de andra guttarna hur solen dansade. Den
dagen förbannen uppstod gjorde han det tecknet med
nålen att man dansade o det gör man än.

Skåne
H. Oluf
St. Oluf
Appl. 1927-

Appl. Birger Nilsson
Ber. av Anna Nilsson

Sid - 13 -

18) Skogsman skall ha barn. 486

A. Nilsson.

St. Skaf.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skogsman var med barn. Då tog man skomannen med sig och gick in på en gård, för han ville följa hos kristit folk. Men de som bodde i gården skulle inte få se det, utan skomannen skulle bara dem utantills.

Då sa' han: "Koen din är lös, koen din är lös, gå i havedlösen!"

Men borden lät inte bara sig.

Då sa' skomannen: "Koen din är lös, koen din är lös. Men vider nalsen av sig." — Han menade att man hade fastnat i igelvet, som hade brustit under henne. Då sprang alla i stugan ut i skogen. Och så följde skogsman.

Man finns lit ringa skomän eller skogsruer, för Gud har slagit ihjäl dem med åskan.

A. N. 19/ Noak.

486

Stine
S. Olaf.

Om Noak hade A. Nilsson det Tillsättet att
han jögar i luften. Ved det var eller vad som
venades med det, visste han inte.

A. N. 20/ Bäckhästen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

S. O.

Mor Hovberg lekte som barn vid en bäck
som plöf vid dens gård. Där var också några andra
barn och de hajade och skrek, så att de störde
bäckhästen. Då kom han upp ur bäcken och
jögade bort dem. Han var som en vantig häst
helt vit till färgen.

21/ Bäckhästen.

En annan gång fick några pojkar se honom.
E blev upp på ryggen på honom för de trodde
att det var en vantig häst. Men en av dem
kunde inte komma upp på honom. Då blev
han förgädd och sade: "Herre, jisses!" Men de kastade
härst av dem allesammans för han till inte
att höra Guds namn.

Sid - 16 -

22) JätteblåsLUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

A.V.

S. O.

Där var en man, som skulle gå hem.
Det var på natten och han hade svårt att hitta
vägen. Då fick han se ett jätteblås. "Du kunde
gärna lyssna mig hem," sade han till det. Då
kom det fram till honom och gick fram-
för honom ändå hem. När han så kom
in i trädgården sade han: "Tack ska du
ha för du hjälpte mig. Och hade du inte velat
så kunde du ha låtit bli."

Men det skulle han aldrig ha sagt för
då stannade blaset och han blev rent
vilt. Så fast han var i sin egen Trädgård
kunde han inte hitta fram till huset
fjärren det blev morgon.

23/ Holmstedt.

A. Nilsson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV, St. Olaf

En gubbe, som hette Holmstedt höll sig till skomman. En gång när han hade varit hos henne, fick han så när kallbrand i fötterna så de måste skäras upp stövlarna. En tid efter det han blivit bra, så kom skomman utanför förstiet och skrek: Stedt! Koen ritter i Alnahjaismorse! — "Hjälp, om hjälpas kan," varar Holmstedt. Och så sprang han före och han efter och när han kom fram var koen uppe, för han hade hunnit se skomannen dra upp koen.

24/ Per Ljö möte skomman och skomannen.

A. N.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV 486 St. C.

En gång möte Per Ljö, som ägde Ljövärd,
skomman o. skomannen och de bruk
skomman: Förvillan! Förvillan!"—

"Vej, det ä Per Ljö!", svarade skomannen.

Honom ville skomannen inte
förvilla, för de brukade på väissa sig
hos honom, när det var kallt.

29) KransgilleAnna Nilsson
(81 år)

H. Oluf

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Midsommardagen var där kransgille på ~~hög~~
Kronovall. Jag var så liten så att jag var bara med
om jag på.

De nämntade Töserna var in påg och när
de verte från hans fick han en krans av riktiga
blommor, som han satte om sin hatt. Han var dängen
Tösern "kransgille" och skulle dansa med henne.

Vi dansade vals och masurkar och den
kallas också för rumpedans. Så var det polkett och
kvalitet.

Vi var alltid på en bestämd plats, som kalla-
des Santansbacken (Santt Hans backe). Jag såg aldrig
att kransgille red dit eller att där var några färre,
utan alla åkte i vagnar.

Vid Kristinehov hade de också kransgille

26 Majstäng.

486

Anna Nilsson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St. Oluf.

Vid Kvenovall fanns det majstäng för. Det
var en enkel rak stäng, som var vridet med lön och
blommar. Elftehela stängen hängde kransar,
som var bundna av alla sorters blommor.

Där kunde väl vara en "fylleserj" (kanke rex?)
kransar på stängen.

Till omväxling lekte vi ring lekar.

t. ex. klappdansen.

Vädertecken.

Anna Nilsson.

St. Olof.

LUNDS UNIVERSITETES
FOLKMINNESARKIV

27/

Om sniglarna komma ut på vägen, blir det regn.

28/

Om Fuppen gol på eftermiddagen, blir det regn.

29/

Om kräkan "kränger" (skrekten) blir det regn.

30/

Om ugglan kränger blir det onsdag.

486

Ta' haren

A. Nilsson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St. Olaf.

31/

När man högs säden på ett fält och kom
till änden av fältet såde man att där skulle man
ta haren.

32/

Då, vid slutet av fältet lämnade man också
kvar till av säden på rot, om den var hög vuxen.
Då skulle nästa års skörd bli lika hög.

A. N.

Vid Maglehemms ora ligger tre stycken
stenar och närmast N. var liten och gick där för-
med mor, fick han korta en sten på var och ett
av rören. Han berättade att en gång hade två bröllops-
följen smäts där. Ingetdera av dem ville vika åt ni-
dan för det andra och så rådde de i stogsmål.
I det ena laget blev bruden och i det andra brudgum-
men dödade och där de fällo berättade man sedan
en sten, när man gick förbi.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

A. N.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St. O.

"Jag vet inte om det finns några goanissar
nu längre, men när jag var barn så var där
en familj i Fågeltåfta och de skulle flytta. De
var där något som de bar med sig från gårdens
en filt och man kunde se att det var levande
för piltens rände på sig och de tordes inte bära
den själva utan en pojke fick göra det och
han fick hela 50 öre för benväret. Men det
är då säkert att det var goanise, som de bar
med sig till den nya gårdens."

35/ Goanise.
A. N.LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St O.

"Där var en here vid Gullösa (?) som tänkte på en halmstack och gälden brände. När de kom och skulle hjälpa till med att slöcka, så sa' bonden, "låt gälden brinna, men håll vatten på kättaren, för den får inte bli skadad."

Men den bonden var både rik och mål och hade en så'n abegriplig tur och nu förstod man att man hade en goanise i kättaren och då gjorde det ju ingenting om gälden brände, bara goanisen inte blev skadad.

A. N.

486

L. A. O.

36)

Om man ville skaffa sig de under-
jordiskas hjälp skulle man gå till en kyr-
ka kl. 12. på natten. Se skulle man gå runt
kyrkan matsals 9 gånger och efter var gång
blåsa i myskelhålet. Man fick inte säga
något frändel man gick hemifrån och
tills man kom hem igen. Men sedan skulle
man ha tur i allt vad man gjorde.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

37) Varulvar o. maoar.

486

A. N.

St. Olaf.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Om uppkomst av varulvar o. maoar se Cista
Fjärdlingsmars berättelse.

Om man rode till en varulv och han va-
rade: Tack för att du rode dit. Nu är jag bra "så
vart han bra, men man skulle akta sig för att säga
det för varulven kunde ju bli förgärd för att han hade
blivit upptömt och så kunde han säga.

"Det var gott om du finge gå så länge som jag har
gått, i mitt ställe."

Och då fick den andie bli varulv i stället.

38) En pige, som var mao, satt en gång och spann.
Rätt som det är säger hon: "Hu, vad jag fryser." och
strax efter var hon försvunnen, men hennes blå-
der låg kvar på golvet vid spinnrocken.

39/ Maran.

486

A. V.

Pf. O.

Om man blev riden av maran, skulle
man bärja ett hål i taket. När så maran kom
igen och man hade vaknat skulle man sli en
kark i hålet. Då kunde maran aldrig vända
tillbaka till det rummet.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

40/ Tjuvmyllning.

486

p. 30

A. N.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St. O.

Dä var en gisa, som kunde slå en pinne
i väggen och myllra andras kor genom den.

41/ Oblat.

En bonde stul en oblat vid nattvarden och
gav sin ko. Men sedan fick han ingen ro, när
han var döv, för han var tvungen att råka reda
på ablaten och var natt var där ett förfärligt
liv i den laggen, där hans ko stod.

42) Dödsläger.

486

A. N.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St. Olaf.

Den döende skulle inte ligga på hems-
bjöder, "för en vet ju hvor hansen går när
de dör."

43) Gergänge.

486

A. N.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St. Olaf.

Ola Käpp hade suttit på krogen i St. Olaf ungefär 8 dagar efter John Mütters begravning. John Mütters gick igen. Då säger Käpp: "Nu ska jag ut och slåss med John Mütters!"

När han var kommen till Ryet fick han se en skugga, som inte ville gå undan. Då skulle Ola Käpp vika mat sin gård och skuggan, som var John Mütters skulle gå åt sitt, men när de nu skildes tog skuggan Ola Käpp i nacken och i byxarna och slog en marker, så Ola sprutte blod i tre dagar.

44/ Skälospilling

486

A. N.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St Oluf.

När Ola Kärp(d. y.) hade skjutit sig,
så uppramlade man spillblodet i en ler-
kruka och kastade den i graven, för att
man inte skulle gå igen.

Itaskåret.

486

A. N.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

L. Oluf

45)

höjningen

Man fick inte sätta häjningen rätt
upp och ned. De fick barnet haushai
en den som var det, fick se höjningen.

46)

Man fick inte låta någon bleje (jäm-
bil) sitta i träd: Itaskai.

Fejshäver

486

A. V.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

H. Oluf.

47)

En havande kvinna fick ej gå över ropel-
ren, då fick båret fejshäver.

Balmedel: Föra båret ned på en över
skammelen tre gånger.

~~Man får~~

~~Man fick ej följa tårar över en dö,
Varför vi att tårarna kom~~

48)

Man fick ej följa tårar över en döende
vi att de följa på honom. Varför
istället A. V. ej

Kisteknåta

A. N.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

L. O.

49)

En havande kvinna fick inte gå fram
till en stängd kyrkdörr, om den bestogen
var en kista; då kunde baren på kiste-
knåtan

50)

En havande kvinna fick ej tillta på rik
för då fick baren "rik" my.

51)

Likskrämsel batades genom att den sjuka
tog på baren och sat av ett rik

52) En avrättels blod betar sjukdem. 486

A. N.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St. Olaf

När min mor var i Kristianstad
och såg på avrättning där, fick hon se, hur
barnen samlade upp blodet i stekedne. När
de gick fram till stupstocken gick de rätt
fram, men gick baklänges därifrån.

Det blodet betade sjukdomar.

53) Mat klie.

A. N.

LUNDS UNIVERSITETES
FOLKMINNESARKIV

L. Olaf.

Min ~~fyrste~~ Tös hade fått ett sånt
 klie på krappen. Iten fick det därför
 att jag hittade en kräka i skogen, när jag
 var med henne. När jag kom hem, plocka-
 de jag kräkan. Och då så en kvinna till
 mig att jag skulle ta en lase (lapp) som
 tillhörde Tösen och med den skulle
 jag ta mielsannastan å rad efter
 rotvedgången gå till kyrkogården och lägga
 på en mans gravkulle. Efter var gång
 skulle Tösen bära lasen på sig och när
 hon burit den för tredje gången, skulle
 jag be en berde att jag fick lägga lasen
 under en sten i ett ställ, där en mörre
 hade fölat. — Nicken blev bra.

54/ lyte

486

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

A. N.

St. Olaf

En plicka med ett stort lyte på
ögat. Hennes mor tog henne dit till
Olseöds Karna. Den kvinnan sade då,
att man skulle ta efterbörden från en
två som fått ett oäkta barn och bränna
den och två askan på lytet, så skulle
det gå bort. - [Det var Anna Nilssons
nytt som var mor till två med lytet

A.N.

55/ Lyte.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV 486

St. O.

Bagarens som bodde här, när jag var barn hade
en flicka, som aldrig blev högre till växten än
ett 10 år gammal och så var hon litet underlig.

Det var därför att hennes mor hade blivit skämd
av trollen. De hade tagit på henne när hon
skulle kliva över en stätta i skogen, när hon var
med dottern."

486